

Sygn. akt IV KS 45/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Kala

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **M. K.**

oskarżonego z art. 207 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 5 marca 2020 r.,

skargi prokuratora

na wyrok sądu odwoławczego – Sądu Okręgowego w T.

z dnia 1 sierpnia 2019 r., sygn. akt II Ka (...),

uchylający wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 21 stycznia 2019 r., sygn. akt II K (...)

i przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w T. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 21 stycznia 2019 r. M. K. został uznany za winnego 3 przestępstw kwalifikowanych: a) z art. 207 § 1 k.k. za co wymierzono mu karę 8 miesięcy pozbawienia wolności, b) z art. 190 § 1 k.k., za co orzeczono mu karę 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz c) z art. 245 k.k., za co wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności, z orzeczeniem jako kary łącznej kary 10 miesięcy pozbawienia wolności. Nadto, zwolniono oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego od tego wyroku, Sąd Okręgowy w T. , wyrokiem z dnia 1 sierpnia 2019 r., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi *meriti* do ponownego rozpoznania.

Skargę od tegoż wyroku wniósł prokurator, zaskarżając go w całości, na niekorzyść oskarżonego. Zarzucił mu naruszenie prawa procesowego, a to artykułu 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., które miało wpływ na treść wyroku, polegające na niesłusznym uchyleniu wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 21 stycznia 2019 r., sygn. II K (...) i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, pomimo tego, że w sprawie nie zachodziła konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, lecz jedynie w ograniczonym zakresie, na co wskazuje uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w T. z dnia 1 sierpnia 2019 r., sygn. akt II Ka (...), z którego wynika, iż Sąd Rejonowy w B. ponownie rozpoznając sprawę powinien przesłuchać oskarżonego M. K. , o ile nie skorzysta on z prawa do odmowy składania wyjaśnień, czy odmowy odpowiedzi na pytania oraz umożliwić mu udział w rozprawie, podczas której odtworzone zostaną w trybie art. 185a § 4 k.p.k. nagrania zapisu przesłuchań małoletnich pokrzywdzonych, a nadto Sąd pierwszej instancji powinien ustosunkować się do wniosków dowodowych zawartych w apelacji obrońcy oskarżonego.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w T. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym temu Sądowi.

W odpowiedzi na tę skargę, obrońca oskarżonego wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga okazała się zasadna.

Trafnie prokurator podaje, że w procedowaniu Sądu odwoławczego doszło do naruszenia art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., co skutkowało w efekcie uwzględnieniem zawartego w skardze wniosku.

Jak wskazał Sąd Okręgowy w swoim uzasadnieniu, oskarżony, którego obecność na rozprawie głównej nie była obligatoryjna, z uwagi na fakt, że przebywał na zamkniętym leczeniu odwykowym, nie mógł stawić się na rozprawę w dniu 21 stycznia 2019 r., o czym poinformował Sąd Rejonowy. Pomimo tego, Sąd ten procedował we wskazanym dniu, przeprowadzając istotne czynności procesowe, a to odtworzył przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych. W ocenie Sądu Okręgowego takie procedowanie, sprowadzające się do nierespektowania prawa do obrony i reguł rzetelnego procesu, musiało skutkować uchyleniem wyroku stosownie do art. 440 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k., aby przeprowadzić proces na nowo, z poszanowaniem zasad procedury karnej i zachowaniem gwarancji procesowych. Jak wskazał Sąd Okręgowy, w ponownym postępowaniu należy przesłuchać oskarżonego, o ile nie skorzysta on z uprawnienia do odmowy wyjaśnień oraz umożliwić mu udział w rozprawie, podczas której odtworzone zostaną przesłuchania małoletnich pokrzywdzonych. Nadto, należy ustosunkować się do wniosków dowodowych zawartych w apelacji, zaś co do pozostałych dowodów, niemających związku z zarzutami podniesionymi w apelacji, które doprowadziły do orzeczenia kasatoryjnego, przy ponownym rozpoznaniu sprawy można skorzystać z dyspozycji art. 442 § 2 k.p.k.

Stosownie do treści art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu sądowego w całości.

Odnosząc powyższe przypomnienie do realiów sprawy uznać należy, że Sąd Okręgowy, uzasadniając swoje rozstrzygnięcie, w żadnym razie nie wskazuje na jakiegokolwiek okoliczności, które mieszczą się w podstawach uchylenia wyroku, o których mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. W szczególności nie stanowi podstawy do uchylenia wyroku odwoływanie się do tzw. rażącej niesprawiedliwości orzeczenia opisanej w art. 440 k.p.k. Wszak art. 440 k.p.k. wyraźnie stanowi,

że jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego albo **w sytuacji określonej w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. uchyleniu** (podkreślenie SN). Nie może zatem budzić wątpliwości, że uchylenie orzeczenia sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania następować może wyłącznie w wypadku, o którym mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. W tym ostatnim przepisie – jak już wskazano – wśród powodów uchylenia orzeczenia nie wymieniono zaś art. 440 k.p.k. Przepis art. 440 k.p.k. nie stanowi zatem odrębnej od art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. podstawy uchylenia orzeczenia.

Powodem rozstrzygnięcia w rozpatrywanej sprawie nie może też być odwoływanie się w uzasadnieniu Sądu Okręgowego do potrzeby uchylenia wyroku „by proces przeprowadzić na nowo”. Jak już podkreślono podstawę uchylenia stanowić może jednak dopiero konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Tego rodzaju sytuacja również nie została wykazana przez Sąd Okręgowy. Sąd ten odwołuje się tu bowiem jedynie do potrzeby przesłuchania oskarżonego, i to o ile nie skorzysta on z uprawnienia do odmowy składania wyjaśnień, oraz umożliwienia mu udziału w czynności odtworzenia przesłuchań małoletnich pokrzywdzonych na rozprawie. Rzecz jednak w tym, że powyższe w żadnym razie nie świadczy o konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a co najwyżej o potrzebie ponowienia jego części. Co istotne jednak, dostrzegając uchybienia w tym zakresie, to Sąd Okręgowy winien je samodzielnie naprawić w postępowaniu odwoławczym. Zgodnie z obecnie obowiązującym modelem postępowania odwoławczego to sąd drugiej instancji winien - widząc taką potrzebę - uzupełniając przeprowadzić dowody, a nie doprowadzać w tym celu do uchylenia zaskarżonego apelacją wyroku. Jeżeli zatem nie zachodzi konieczność przeprowadzenia raz jeszcze wszystkich dowodów, nie jest dopuszczalne uchylenie wyroku. Jak wyjaśniono w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie *in fine* k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego

rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji. Odesłać należy w tym miejscu do trafnych wywodów wyrażonych w uzasadnieniu tej uchwały.

Podobnie wskazanie w wytycznych Sądu Okręgowego, że w postępowaniu ponownym należy ustosunkować się do wniosków dowodowych zawartych w apelacji nie dawało jeszcze powodów do uchylenia wyroku. Wszak wnioski te powinien rozpoznać sam Sąd Okręgowy. Również i w tym zakresie nie zachodzi więc konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości.

Wszystkie te rozważania świadczą o tym, że rację ma skarżący, gdy twierdzi, iż Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku dopuścił się uchybienia przepisowi art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. Z tego też powodu skargę tę uwzględniono, co skutkowało koniecznością uchylenia przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w T. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w wyroku.